

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พรรคการเมืองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปกครองสมัยใหม่ ซึ่งยึดถือหลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ทั้งนี้ สืบเนื่องจากพรรคการเมืองเป็นองค์การจัดตั้งทางการเมืองของคณะบุคคลที่มีแนวความคิดอุดมการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมใกล้เคียงกัน และมีผลประโยชน์ร่วมกัน พรรคการเมืองยังเป็นศูนย์รวมของความคิดทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และดำเนินการต่อสู้ทางความคิดดังกล่าว เพื่อให้เกิดหลักการอันร่วมกัน และดำเนินการต่อสู้ตามหลักการดังกล่าวร่วมกัน พรรคการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างใกล้ชิด ความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชน และความต้องการเข้ามามีบทบาทหรืออิทธิพลในการตัดสินใจของรัฐบาลกระตุ้นให้มีการรวมกลุ่มทางการเมืองขึ้น อันถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของพรรคการเมือง นอกจากนี้พรรคการเมืองยังช่วยกระตุ้นให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองขยายกว้างขวางออกไป มีความหมายและมีน้ำหนักทางการเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ถ้าพรรคการเมืองมีความอ่อนแอจะไม่สามารถผลักดันและดำเนินการให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สำหรับในกรณีของไทยนั้นระบบพรรคการเมืองของไทยไม่ได้เกิดขึ้นจากความตื่นตัวทางการเมืองของมวลชน พรรคการเมืองเกิดขึ้นจากการรวมตัวของนักการเมืองเพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนหนึ่งคนใดเป็นสำคัญ พรรคจึงไม่มีฐานสนับสนุนจากประชาชนอย่างกว้างขวาง พรรคมีแต่ความอ่อนแอ ดังนั้น เมื่อถึงคราวจำเป็นที่จะต้องกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ว่าจะในเรื่องของการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง หรือสนับสนุนกิจกรรมของพรรคต่าง ๆ พรรคจึงไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ พรรคการเมืองของไทยเป็นสถาบันใหม่มาก เปรียบเทียบกับสถาบันระบอบราชการทหารและพลเรือน ดังนั้น ในการต่อสู้ของพรรคการเมืองเพื่อช่วงชิงอำนาจจากระบอบราชการพรรคการเมืองมักพบกับความพ่ายแพ้และไม่มีอายุที่ต่อเนื่อง ผลก็คือการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจำต้องหยุดชะงักตามไปด้วย¹

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 สภาคณะราษฎรถือว่าเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะจดทะเบียนเป็นสมาคมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เมื่อคณะชาติของจดทะเบียนเป็นสมาคมอย่างสมาคมคณะราษฎรบ้าง รัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดากลับปฏิเสธไม่ยอมรับจดทะเบียนให้ ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2489 มาตรา 14 บัญญัติยอมรับให้มีการจัดตั้งคณะพรรคการเมืองขึ้นได้ แต่ก็มีได้ออกพระราชบัญญัติพรรคการเมืองแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีการรวมตัวและจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองถึง 6 พรรค พรรคการเมืองดังกล่าวจึงไม่มีฐานะเป็นพรรคการเมืองโดยนิตินัย ดังจะได้กล่าวต่อไปในบทที่ 3

¹ สุจิต บุญบงการ, การพัฒนาทางการเมืองของไทย : ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพฯ : พิมพ์ที่สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 68

ในปี พ.ศ. 2498 รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งกำลังมีฐานะทางการเมืองตกต่ำ เนื่องจากความแตกแยกและประชาชนเริ่มเสื่อมความนิยม จึงได้ขอร้องให้สภาผ่านพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2498 ซึ่งเป็นกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติหลักการกว้าง ๆ ของการรวมตัวเป็นพรรคการเมือง โดยบัญญัติยอมรับฐานะของกลุ่มการเมืองในสภา และกลุ่มการเมืองนอกสภา และให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งเป็นข้าราชการประจำทำหน้าที่เป็นนายทะเบียนพรรคการเมือง มีหน้าที่ควบคุมพรรคการเมือง และใช้มาตรการทางกฎหมายควบคุมพรรคการเมืองให้อยู่ภายในขอบเขตที่สามารถใช้ประโยชน์ในทางการเมือง และในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลได้ และเป็นกฎหมายพรรคการเมืองที่เกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นทางการเมืองของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม เพื่อต้องการให้ประชาชนเป็นฐานทางการเมือง และสร้างความชอบธรรมในการรักษาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มตนเป็นสำคัญ ต่อมาถูกยกเลิกโดยคณะปฏิวัติที่มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้า

ต่อมาในสมัยรัฐบาลของจอมพลถนอม กิตติขจร การเรียกร้องของกลุ่มพลังประชาชนไปโดย และการแตกแยกภายในรัฐบาล จอมพลถนอม กิตติขจร จึงยอมให้มีการเลือกตั้ง และได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2511 โดยมีหลักเกณฑ์กว้าง ๆ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2498 แต่ได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น กำหนดฐานะของพรรคการเมืองที่จดทะเบียนแล้วมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย กำหนดรายละเอียดเพิ่มเติมให้มากขึ้น เพื่อให้ครอบคลุมถึงสาระสำคัญได้ทั้งหมด เพื่อประโยชน์ต่อการควบคุมพรรคการเมืองโดยองค์กรของรัฐและวางมาตรการในการควบคุมสมาชิกพรรค โดยหากสมาชิกของพรรคซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรย้ายพรรค หรือพรรคการเมืองสั่งให้ออกจากพรรค จะต้องสิ้นสมาชิกภาพทันที เป็นต้น

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2517 เป็นกฎหมายพรรคการเมืองที่มีรายละเอียดรัดกุม และดำเนินตามแนวทางของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช 2511 โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2517 ได้กำหนดมาตรการควบคุมสมาชิกภาพเพิ่มเติมไว้ในมาตรา 117 และมาตรา 124 โดยกำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องสังกัดพรรคการเมืองเป็นครั้งแรก ทำให้การต่อสู้ทางการเมืองในระบบพรรคเกิดขึ้นอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกเช่นกัน ทั้งนี้ เพื่อขจัดกลุ่มการเมืองอิสระซึ่งถูกมองว่ามีการเคลื่อนไหวก่อความทางการเมืองตลอดเวลา และไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงให้ออกไปจากวงจรทางการเมือง และส่งเสริมบทบาททางการเมืองของพรรคการเมืองให้สูงขึ้น ทั้งวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้พรรคการเมืองเป็นองค์การทางการเมืองที่มั่นคงและเป็นที่ยึดถือของประชาชน ตลอดจนสร้างเสถียรภาพในทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตย ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินได้ยกเลิกและประกาศยุบพรรคการเมืองไป

ดังนั้น ในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2521 คณะผู้ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ และผู้ร่างกฎหมายเลือกตั้งฉบับปี พ.ศ. 2522 จึงได้คิดวิธีการที่จะสร้างความเป็นปึกแผ่น และความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง อันจะเป็นผลดีต่อเสถียรภาพทางการเมืองไว้ดังนี้

ประการแรก บังคับให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งทั่วไปต้องสังกัดพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่จะมีการเลือกตั้งกันในครั้งนั้น โดยคาดว่าวิธีการนี้จะทำให้เหลือพรรคการเมืองน้อยลง และทำให้นักการเมืองเด่น ๆ รวมตัวกันจัดตั้งพรรคการเมือง โดยมีเจตจำนงร่วมกันที่จะจัดตั้งรัฐบาลหลังการเลือกตั้ง

ประการที่สอง บังคับให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงคะแนนให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคใดพรรคหนึ่งเพียงพรรคเดียว และจะแยกเสียงให้แก่ผู้สมัครพรรคต่างกันได้ โดยหวังว่าวิธีการออกเสียงเช่นนี้จะช่วยสร้างความเป็นปึกแผ่น และความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมือง อันจะเป็นผลดีต่อเสถียรภาพทางการเมือง อย่างไรก็ตามเนื่องจากวิธีการนี้ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าจะทำให้เกิดผลเสียหลายประการ คือประการแรกจะทำให้ราษฎรไม่ยอมไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะไม่มีโอกาสได้เลือกผู้สมัครที่ตนชอบ เพราะถูกบังคับให้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคเดียวทั้งพรรค ประการที่สองจะทำให้พรรคการเมืองไม่สนใจสรรหาคนดีมาให้ราษฎรเลือก โดยบางพรรคอาจจะส่งนายทุนผู้สนับสนุนพรรคซึ่งมีประวัติไม่ดีเข้ารับการเลือกตั้งได้ อันอาจทำให้ราษฎรเบื่อหน่ายต่อพฤติกรรมของพรรคการเมือง และมองการเมืองระบบพรรคเป็นสิ่งชั่วร้าย ด้วยเหตุดังกล่าวว่านักการเมืองจากหลายพรรคจึงเสนอขอแก้ไขวิธีการออกเสียงเลือกตั้งแบบเลือกเป็นพรรคให้กลับไปใช้แบบเดิม คือเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นรายบุคคล จากพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ส่งเข้าสมัครรับเลือกตั้งในเขตนั้นได้ ซึ่งการแก้ไขรัฐธรรมนูญในข้อนี้ได้เป็นผลสำเร็จในปีพ.ศ. 2528 (ในการยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2534 คณะกรรมการกฤษฎีกาที่พยายามที่จะนำเอาวิธีการออกเสียงเลือกตั้งแบบเลือกเป็นพรรคกลับมาใช้อีกแต่ไม่ประสบความสำเร็จ

ประการที่สาม ห้ามสมาชิกสภาผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งออกจากพรรคที่ตนสังกัด ในขณะที่สมัครรับเลือกตั้ง หากต้องออกจากพรรคนั้นเพราะลาออกหรือถูกไล่ออกจากพรรค สมาชิกสภาผู้แทนนั้นจะต้องพ้นจากสมาชิกภาพแห่งรัฐสภาทันที ทั้งนี้ เพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนในเขตเลือกตั้งนั้นกันใหม่²

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2524 ซึ่งอยู่ภายในกรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 ได้ดำเนินไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. 2517 โดยมุ่งสร้างพรรคการเมืองให้เป็นองค์การทางการเมืองที่มีความเข้มแข็ง และส่งเสริมบทบาทของพรรคการเมืองให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น เช่น การขาดจากสมาชิกพรรค ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ต้องขาดจากสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือการเสนอกฎหมายต้องเสนอนามของพรรคการเมือง และต้องมีสมาชิกรับรองตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น และได้เพิ่มขอบเขตในการควบคุมพรรคการเมืองให้รัดกุมยิ่งขึ้น

² กระมล ทองธรรมชาติ, สมบูรณ์ สุขสำราญ และปรีชา หงษ์ไกรเลิศ การเลือกตั้ง พรรคการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : มาสเตอร์เพรส, พ.ศ. 2531), หน้า 92-93

มาตรการทางกฎหมายดังกล่าว แม้ในรัฐธรรมนูญปีพ.ศ. 2534 ฉบับปัจจุบันก็ยังคงนำมาใช้ อยู่เช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตาม วิธีการดังกล่าวภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปอีกหลายครั้งแสดงให้เห็นว่าวิธีการดังกล่าวไม่สามารถลดจำนวนพรรคการเมืองให้เหลือน้อยลง หรือช่วยสร้างความเป็น ปึกแผ่นและความเข้มแข็งให้แก่พรรคการเมืองได้มากนัก ดังจะเห็นได้จากปรากฏการณ์หลายอย่างที่เกิดขึ้นก่อนหน้าวิธีการดังกล่าวมาใช้ ก็ยังคงมีอยู่ เช่น เดิมหรือบางอย่างกลับรุนแรงหนักขึ้น เช่น การใช้ เงินซื้อเสียง โดยเฉพาะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2535 การใช้เงินซื้อเสียงเป็นไปอย่าง หนักหน่วง และกว้างขวางยิ่งกว่าก่อนการนำวิธีการดังกล่าวมาใช้เสียอีก และหลังจากเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬแล้ววิธีการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง "ความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy)" และ "ความชอบด้วยกฎหมาย" ขึ้น และหลักความรับผิดชอบร่วมกัน ของคณะรัฐมนตรีอันเป็นหลักการสำคัญของระบอบรัฐสภา ถูกละเมิดโดยอ้างความชอบด้วยกฎหมาย เพื่อปฏิเสธความชอบธรรมทางการเมือง และเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบร่วมกันของคณะรัฐมนตรีของ พรรคการเมืองที่ร่วมรัฐบาลกับพลเอกสุจินดา คราประยูร นายกรัฐมนตรี

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของกฎหมายพรรคการเมืองที่ผ่าน ๆ มา เป็นกฎหมายที่ กำหนดขึ้นเพื่อรองรับสิทธิของกลุ่มนักการเมือง ที่รวมตัวกันเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรเท่านั้น ส่วนมาตรการการควบคุมทางด้านต่าง ๆ ก็กำหนดขึ้นเพื่อควบคุมสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคู่มืออำนาจทางการเมือง ต่อมาได้พัฒนาไปสู่ผู้มี อำนาจทางการเงินของพรรค ในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรค สมาชิกพรรคการเมือง อื่น ๆ เป็นเพียงผู้สนับสนุนตามวาระที่จำเป็น บทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของประชาชน และ ประเทศชาติของพรรคการเมืองจะมีขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ผลประโยชน์ของประชาชนและของประเทศชาติ สอดคล้องกับผลประโยชน์ของคู่มืออำนาจทางการเงินที่ควบคุมพรรคเท่านั้น บทบาทของพรรคการเมือง ในทัศนะของประชาชนจึงเป็นกลุ่มคณะบุคคลที่ไม่น่าเชื่อถือ ไม่มีความจริงใจ ไม่มีสัจจะ และ ประชาชนไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมือง มาตรการทางกฎหมายของกฎหมายพรรคการเมือง ที่ผ่าน ๆ มา จึงขัดกับกระบวนการรวมตัวทางการเมือง และการจัดองค์กรที่ถาวรทางการเมืองของ ประชาชน และกลุ่มทางการเมืองที่มีแนวความคิดและอุดมการณ์เหมือนกัน และรวมตัวกันเป็นพรรค การเมือง หรือกลุ่มการเมือง โดยมีฐานะเท่าเทียมกัน เพื่อรักษาผลประโยชน์อันร่วมกันของประชาชน ดังนั้น การบัญญัติกฎหมายเพื่อก่อตั้งและมีลักษณะมุ่งควบคุม มากกว่ามุ่งส่งเสริมพรรคการเมืองใน ประเทศไทย จึงขัดต่อสภาพดังกล่าวและไม่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาของพรรคการเมืองเท่าที่ควร

สมมติฐานของการวิจัย

การรวมตัวกันในกระบวนการทางการเมือง และการจัดองค์กรที่ถาวรทางการเมืองของ ประชาชน และกลุ่มการเมืองที่มีแนวความคิดทางการเมือง และอุดมการณ์ทางการเมืองที่เหมือนกัน เป็นพรรคการเมืองย่อมมีวิวัฒนาการไปโดยธรรมชาติ มิได้เกิดจากมาตรการทางกฎหมาย ดังนั้น แนวความคิดในประเทศไทยที่บัญญัติกฎหมายเพื่อก่อตั้งพรรคการเมือง จึงมีลักษณะมุ่งควบคุมมากกว่ามุ่ง ส่งเสริมพรรคการเมืองจึงขัดต่อสภาพดังกล่าว และไม่ส่งเสริมพรรคการเมืองเท่าที่ควร

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยกฎหมายพรรคการเมืองในประเทศไทย ซึ่งศึกษาในเชิงประวัติศาสตร์ และเชิงวิเคราะห์แนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้ ได้แบ่งขอบเขตการศึกษาวิจัยออกเป็น 2 ประการ กล่าวคือ

- 1) ศึกษาวิจัยถึงพรรคการเมืองในความเป็นจริง หรือพรรคการเมืองในเนื้อหา เพื่อทราบถึงกำเนิดและวิวัฒนาการของพรรคการเมือง บทบาทและหน้าที่ของพรรคการเมือง และแนวความคิดในการพัฒนาของพรรคการเมือง โดยศึกษาเปรียบเทียบกับพรรคการเมืองในต่างประเทศ
- 2) ศึกษาวิจัยถึงพรรคการเมืองในทางกฎหมาย หรือพรรคการเมืองในรูปแบบ กฎหมายพรรคการเมืองฉบับต่าง ๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ เป็นต้น เปรียบเทียบกับกฎหมายพรรคการเมืองต่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายพรรคการเมืองในประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เพื่อทราบถึงแนวความคิด ตลอดจนอุปสรรคและวิธีแก้ปัญหาในทางกฎหมาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงกำเนิด และวิวัฒนาการของพรรคการเมืองกับกฎหมายพรรคการเมืองในประเทศไทย
- 2) เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาพรรคการเมือง ให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- 3) เพื่อสรรหาแนวทางในการพัฒนากฎหมายพรรคการเมือง ให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาพรรคการเมือง ให้เป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญของประเทศต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาโดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยรวบรวมจากเอกสารบทความกฎหมาย ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ ประกอบการวิจัยสนาม โดยการรวบรวมบทสัมภาษณ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่างพระราชบัญญัติพรรคการเมือง และนักวิชาการ เพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นมาประกอบให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์และเอกสารประมวลประกอบกัน เพื่อทราบถึงปัญหา แนวความคิด และอุปสรรคของการพัฒนากฎหมายพรรคการเมือง และพรรคการเมือง วิธีการแก้ไขอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้กฎหมายพรรคการเมืองไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาของพรรคการเมืองอีกต่อไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1) ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงแนวความคิด และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการควบคุมและพัฒนาพรรคการเมือง ของกฎหมายพรรคการเมืองในประเทศไทย
- 2) ทำให้ทราบถึงอุปสรรค และสาเหตุของความล้มเหลวของกฎหมายพรรคการเมืองในการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทย
- 3) ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนากฎหมายพรรคการเมืองที่ถูกต้อง และช่วยในการพัฒนาพรรคการเมืองในประเทศไทย